

Werkers in het groen

De rietsnijder

Dick A. Jonkers

FOTO: DICK A. JONKERS

Ieder jaar weer verschijnt hij in het rietland langs de randmeren: de rietsnijder. Eigenlijk moeten we hem rietmaaier noemen, want het handwerk heeft plaatsgemaakt voor een machine. Sikke Veenstra oefent dit eeuwenoude beroep uit. Hij komt uit het dorp Kalenberg in Noordwest-Overijssel, waar de bakermat ligt van veel riettelers en -maaiers. Hij zorgt er voor dat het natuurproduct riet na het maaien in grote bossen gebonden klaar ligt om te kunnen worden afgevoerd.

Rietsnijder
Sikke Veenstra

Hoeveel rietsnijders zijn er in ons land?

Een paar honderd, dan houdt het op. In de Wieden, bij ons de Weerribben en in Friesland zijn dat er nogal wat die weinig hectares maaien. Ik denk dat er een stuk of tien zijn die met grote machines werken en veel hectares aankunnen. In de Weerribben zijn het allemaal riettelers die veel kleinschaliger werken met kleine machines. Zij zijn oorspronkelijk van vader op zoon de echte rietsnijders.

Werkt u het hele jaar door in het riet?

Nee, driekwart van het jaar zit ik in het riet tot ik het verwerkt heb en dan doen we nog wat aan zomermaaien voor Staatsbosbeheer op weiden die één keer per jaar gemaaid worden. Verder ben ik jager en visser. Zo kom ik het jaar een beetje rond.

Wordt er alleen voor Staatsbosbeheer langs de randmeren gemaaid?

Ik werk hier alleen langs de randmeren bij de Stichtse Brug en verder ook in Friesland en in de Weerribben.

Vanuit Kalenberg is dat een heel eind rijden.

Ach, mijn vader zat vroeger een uur in de boot om bij de werkplek te komen en ik rij een uur in de auto en dan ben ik er ook.

Pacht u de percelen of hoe werkt dat?

Ze worden per hectare gepacht en het gaat om de opbrengst per bos riet.

In het verleden werd het riet gesneden. Hoe ging dat?

Vroeger oogstte men één keer en gebeurde dat met een snit (een soort sikkel). Er werd begonnen in september met het bladriet en dat werd gebruikt voor het afdekken van de bloembollen. Het werk liep door tot ongeveer begin december. Het daarna resterende riet werd gesneden voor dekriet. Tegenwoordig wordt er maar een keer per jaar gemaaid en dat gebeurt vrijwel overal met machines. Het riet waar we hier mee bezig zijn, is geschikt voor het dekken van daken. Je kunt pas oogsten als het blad goed afgestorven en verdwenen is. Het blad verdwijnt bij de eerste nachtvorst en veel wind.

Kunt u met deze grote machine het hele jaar door maaien?

Je moet er vroeg in het seizoen mee maaien om te zorgen dat je de

nieuwe loten van rietwortels die naar boven komen niet beschadigt en je moet een goede ondergrond hebben. In de Weerribben bestaat die uit veenmos en trilvenen; daar gaan we met hele kleine tweewielige trekkertjes op. Het is daar allemaal laagveen dat dichtgegroeid is.

Om de hoeveel jaar maait u hier het riet?

Ieder jaar. Wanneer je om de twee jaar oogst krijg je een slechte kwaliteit riet, want het overjarige riet gaat verrotten en sterft af. Het rottingsproces dat je op het dak ook een beetje krijgt, gaat in riet dat blijft staan drie keer zo snel.

Gaat het steeds om kleine of grote oppervlaktes? Ik kan mij voorstellen dat Staatsbosbeheer voorschrijft dat er voor rietvogels oude stukken riet overblijven.

Met het maaien van kleine stukken zijn wij niet zo heel erg blij. We laten hier bij de Stichtse Brug altijd dezelfde stukken staan. Ik maai het liefst ieder jaar hetzelfde gebied en laat dan bepaalde stukken voor de vogels staan. Zo hebben we allemaal wat.

Hoeveel hectare kunt u per week met deze machine bewerken?

Ongeveer twintig tot vijftwintig hectare. Hoeveel je in een week maait hangt een beetje van het weer af.

Zijn er nog verschillende toepassingen voor het riet?

Tegenwoordig is eigenlijk nog maar één: dakbedekking. Niet het

FOTO: DICK A. JONKERS

Met de maaimachine aan het werk

maaien, maar het verwerken is te duur en te arbeidsintensief. Voor het afdekken van de bloembollen gebruiken ze nu hakselaars die stro verwerken en dat wordt er op gegooid. Ik maai alleen maar riet dat verwerkt wordt voor het dekken van rieten daken. Je kunt het ook voor rietmatten gebruiken, maar voor de verkoop loont dat de moeite niet meer.

Gaat het riet rechtstreeks naar de rietdekker?

Eerst wordt allemaal nog weer overgeknoopt tot bossen die voor een rietdekker goed te verwerken zijn. Het zit dan veel vaster en strakker in de band. Daarna gaat het naar een handelaar.

Wordt het ook nog geëxporteerd of blijft het in Nederland?

De hele oogst blijft in Nederland. Wij moeten zelfs importeren want de productie beslaat maar ongeveer een derde van de vraag. Riet wordt ingevoerd uit Polen, Oostenrijk, Hongarije, Roemenië en Turkije. Turken rijden een week voordat ze hier zijn en ze leveren nog goedkoper ook.

Tegenwoordig wordt soms kunstriet voor daken gebruikt. Heeft dat toekomst?

Nou, dat is niks. Het houdt het wel, maar is niet mooi. Riet was vroeger een dakbedekking voor arme mensen. Tegenwoordig heeft alleen de bovenlaag van Nederland een rieten dak, zoals in het Gooi. Iemand die een rieten dak wil hebben, is niet op zoek naar kunstriet. Natuurlijk riet is heel puur.

Komt u wel eens gekke dingen tegen tijdens het maaien?

We zien af en toe aparte vogels zoals roerdompen, purperreigers en dat soort dingen, maar verder eigenlijk niets.

Vroeger werd rietafval verbrand. Mag dat nog steeds?

Je mag bijna nergens meer branden. In de Weerribben zitten ze met het probleem dat de gebieden daar te snel verlanden en verbossen. Daar mag alles verbrand worden en dan alleen in de periode dat er riet geoogst wordt. Daar mogen we tot en met 1 mei in het veld zijn.

U zei al dat het maaien van riet behoorlijk arbeidsintensief is. Bent u niet bang dat loonwerkers het werk overnemen?

Het werk is heel specialistisch en in kleinere natuurgebieden moet je met kleine machines werken en met mensen die er verstand van hebben. Bang om brodeloos te worden ben ik dus niet.